

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

_____ М.В. Поляков
« ____ » _____ 2018 р.

УЗГОДЖЕНО

Проректор

з науково-педагогічної роботи

_____ В.А. Куземко
« ____ » _____ 2018 р.

**ПРОГРАМА
ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ**

для вступу на навчання за освітнім рівнем магістра
на основі освітнього ступеня бакалавра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста)
за спеціальністю **016 Спеціальна освіта**
(Освітня програма – Спеціальна освіта)

Розглянуто на засіданні вченої ради
факультету психології та спеціальної освіти
від « 13 » 10 2018 р. протокол № 4
Голова вченої ради _____ (Д.С. Волков)

Дніпро
2018

Укладачі програми:

1. Нетьосов Сергій Іванович, к. пед. н., в.о. зав. кафедри педагогіки та спеціальної освіти ДНУ ім. Олеся Гончара;
2. Никоненко Наталія Валеріївна, к. пед. н., доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти,;
3. Зимівець Наталія Володимирівна, к. пед. н., доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти;
4. Переворська Олена Ігорівна, к. філол. н., доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти;
5. Фролова Наталія Вікторівна, к. психол. н., доцент кафедри педагогічної та вікової психології.

Програма ухвалена

– на засіданні кафедр:

1. Кафедра педагогіки та спеціальної освіти
від «27» листопада 2018 р. протокол № 9
В. о. завідувача кафедри Нетьосов (С. І. Нетьосов)
(підпис) (прізвище та ініціали)
2. Кафедра медичної психології
від «28» листопада 2018 р. протокол № 9
/ Завідувач кафедри Аршава (І.Ф. Аршава)
(підпис) (прізвище та ініціали)

- на засіданні науково-методичної ради за спеціальністю (напрямом підготовки) 016 Спеціальна освіта від «28» листопада 2018 р. протокол № 6
Голова Волков (Д.С. Волков)
(підпис) (прізвище та ініціали)

I ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Додаткове випробування – оцінювання підготовленості вступника до здобуття вищої освіти за освітнім ступенем магістра, що проводиться у формі фахового випробування.

Додаткове вступне випробування складають вступники, які здобули освітній ступінь бакалавра, магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста) за іншою спеціальністю (напрямом підготовки). Приймальна комісія університету допускає до участі у конкурсному відборі осіб, які за результатом додаткового вступного випробування отримали не менше 75 балів за шкалою від 0 до 100 балів, що відповідає оцінці «зараховано» за шкалою «зараховано»/«не зараховано».

Програма додаткового вступного випробування для вступу на навчання за освітнім рівнем магістра за спеціальністю 016 Спеціальна освіта (Освітня програма – Спеціальна освіта) містить питання з таких *нормативних* навчальних дисциплін природничо-наукової та професійної підготовки бакалавра за напрямом підготовки 6.010105 Корекційна освіта (за нозологіями):

1. Соціальна педагогіка;
2. Риторика, культура мовлення педагога спеціальної школи;
3. Медична психологія.

II ПЕРЕЛІК ТЕМ, З ЯКИХ ВІДБУВАЄТЬСЯ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНИКА

1. СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Тема 1. Загальна характеристика соціальної педагогіки як галузі знань. Основні поняття соціальної педагогіки

Розділи соціальної педагогіки. Соціальна педагогіка як галузь інтегративних знань. Соціальна педагогіка й інші галузі педагогічних знань, людинознавства та суспільствознавства. Поняття тезаурусу соціальної педагогіки. Провідні категорії соціальної педагогіки. Соціальна педагогіка як навчальна дисципліна. Загальні й педагогічні принципи і підходи в роботі соціального педагога.

Поняття «соціально-педагогічний процес». Структура соціально-педагогічного процесу. Види соціально-педагогічної діяльності. Напрями здійснення соціальної роботи з дітьми та молоддю: соціальна профілактика, соціальне обслуговування, соціальні послуги, соціальна допомога, соціальна реабілітація.

Тема 2. З історії виникнення, становлення й розвитку ідей соціальної педагогіки в Україні та зарубіжжі в XVIII – XXI ст.

Соціальні фактори зародження виховання і школи. Зародження і розвиток соціального виховання. Зародження соціально-педагогічних ідей в діяльності зарубіжних просвітителів та педагогів в сер. XVIII –XIX ст. Тенденції розвитку

соціальної педагогіки як науки та практики в західноєвропейських країнах в ХХ ст. Дискусії про предмет соціальної педагогіки.

Розвиток ідей соціальної педагогіки в Росії та СРСР з початку і до кінця 30-х років ХХ ст. Головні періоди розвитку соціальної педагогіки в 90-ті роки ХХ і на початку ХХІ ст: емпіричного розвитку, науково-емпіричного розвитку, науково-теоретичного обґрунтування, професіоналізації (за І.А. Ліпським). Історичні передумови виникнення професії «соціальний педагог» в Україні.

Тема 3. Парадигми розвитку та базові теорії соціальної педагогіки

Парадигмальний підхід в діяльності соціального педагога. Парадигма як теорія (модель постановки і вирішення проблеми), яка прийнята в якості зразка для вирішення соціально-педагогічних завдань. Гносеологічні, світоглядні та загальнонаукові парадигми в соціальній педагогіці. Специфічні парадигми соціальної педагогіки. Педагогічна, соціологічна та соціально-педагогічні парадигми в розвитку соціальної педагогіки.

Поняття про наукові теорії. Мотиваційно-потребова теорія А. Маслоу. Теорії навчання. Теорія діяльності. Культурно-історична теорія Л. Виготського. Теорії розвитку. Теорія соціальної компетентності. Особистісно-орієнтовані теорії.

Тема 4. Теоретичні засади соціального виховання

Про теорію соціального виховання. Пануючі підходи до розуміння сутності процесу соціального виховання. Про поняття суб'єкт і об'єкт. Цілеспрямований розвиток людини як об'єкт соціального виховання. Особистість як індивідуальний суб'єкт соціального виховання. Групові та соціальні суб'єкти системи соціального виховання. Специфічні принципи соціального виховання. Цінності соціального виховання. Види соціального виховання: освіта (просвіта), організація соціального досвіду, індивідуальна допомога.

Тема 5. Педагогічна культура й педагогічна майстерність соціального педагога/працівника, його професійний портрет

Поняття «культура», «педагогічна культура», «соціально-педагогічна культура». Структура соціально-педагогічної культури і характеристика її основних компонентів. Взаємозв'язок соціально-педагогічної культури з професійною майстерністю. Типові рівні прояву педагогічної культури соціального педагога/працівника. Шляхи підвищення педагогічної культури соціального педагога/працівника. Професійний портрет соціального педагога, характеристика його комунікативних, аналітичних, організаторських, прогностичних та проектувальних вмінь.

Тема 6. Соціально-виховне середовище. Проблеми взаємодії і життєдіяльності суб'єктів соціального виховання

Соціально-виховне середовище як сукупність умов життєдіяльності особистості. Системотворчі фактори цього середовища: діяльність, спілкування та взаємини. Механізм організації соціально-виховного середовища.

Структура взаємодії суб'єктів соціального виховання: суб'єкти взаємодії, завдання і цілі, норми і цінності, засоби, ситуація взаємодії. Взаємодія (функціонально-рольова і емоційно-міжособистісна) індивідуальних суб'єктів

соціального виховання. Характер процесу взаємодії (кооперативний чи конкурентний).

Поняття життєдіяльності. Сфери життєдіяльності. Спілкування, його основні види (рольове, партнерське, товариське, міжособистісне). Пізнання (практичне, наукове) в процесі спілкування, освіти, самоосвіти, соціального виховання. Діяльність (предметно-практична та духовно-практична). Гра. Спорт. Умови, при яких людина стає суб'єктом кожної із сфер життєдіяльності.

Тема 7. Соціально-педагогічна інфраструктура роботи з дитиною в територіальній громаді.

Сучасні підходи до розуміння громади. Громада як мезорівень соціального середовища. Соціалізуючі функції громади. Територіальна громада як поле соціально-педагогічної діяльності. Особливості впливу різних типів населених пунктів і їх територіальних громад на соціально-педагогічну роботу з дитиною.

Характеристика соціальних інститутів за місцем проживання. Об'єкти соціально-педагогічної роботи за місцем проживання. Напрями діяльності соціального педагога за місцем проживання. Основні форми та методи роботи соціального педагога за місцем проживання. Клуби за місцем проживання: історія та сучасність. Головна мета, основні завдання та напрями діяльності.

Тема 8. Сім'я як соціокультурне середовище виховання і розвитку особистості та об'єкт соціально-педагогічної діяльності.

Місце і роль сім'ї в соціалізації особистості. Сім'я як соціальний інститут. Параметри сім'ї. Закономірності функціонування сім'ї.

Соціальний статус сім'ї. Соціальні функції сім'ї. Поняття батьківства та батьківської позиції. Виховання в сім'ї як соціально-педагогічне явище. Криза сучасної сім'ї: основні проблеми. Сім'я як посередник між соціумом й індивідом. Типологія сімей. Функціонально неспроможні сім'ї. Педагогічні впливи, спрямовані на подолання суперечностей між ціннісними орієнтаціями сім'ї та суспільства. Шляхи підвищення виховних можливостей родини. Напрями соціально-педагогічної роботи з сім'єю. Особливості соціально-педагогічної роботи з сім'ями, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Тема 9. Конфесійна община (об'єднання) і соціальне виховання. Можливості і форми співробітництва громадських і конфесійних інститутів у соціальному вихованні

Релігія, церква і конфесійна община як фактори виховання дітей, молоді, інших вікових категорій населення. Роль релігійного впливу на формування соціально-культурного досвіду людства. Соціальні функції релігії. Релігійна психотехніка та її вплив на формування підростаючих поколінь. Релігія в системі ціннісних орієнтацій молоді. Релігійно-соціальна зорієнтованість віруючої молоді. Асоціальність релігійного впливу на прикладі нетрадиційних релігійних рухів, течій, громад. Модель деструктивного контролю свідомості Хассена. Подолання наслідків приналежності до деструктивних релігійних культів. Можливості і форми співробітництва громадських і конфесійних інститутів у соціальному вихованні.

Тема 10. Соціально-педагогічні можливості засобів масової інформації в системі соціального формування особистості

Поняття інформації та інформаційних процесів. Види засобів масової комунікації (ЗМК), тенденції розвитку ЗМІ в постіндустріальних суспільствах. Соціально-педагогічні механізми впливу ЗМІ, видовищного спілкування. Основні методи дії ЗМІ на особу і групу. Вплив засобів масової інформації на формування негативних стереотипів поведінки неповнолітніх. Зміст діяльності соціального педагога в сфері соціально-культурних зв'язків і спілкування молоді із ЗМІ щодо посилення позитивних і нейтралізації негативних наслідків спілкування із засобами масової комунікації. Особливості спілкування з телеекраном дітей і молоді різних вікових груп. Диференціація і спеціалізація програм для молоді. Стан, проблеми і перспективи розвитку навчального телебачення і радіомовлення, дитячої і молодіжної періодики в Україні та на Волині.

Тема 11. Соціально-педагогічний захист дитинства та родини: загальні положення.

Проблеми соціально-педагогічного захисту дитинства в контексті гуманістичної парадигми захисту прав людини. Напрями реалізації соціально-педагогічного захисту дитинства. Захист дитинства як комплекс державних заходів і зусиль громадських організацій. Короткий огляд міжнародних та вітчизняних правових документів, спрямованих на охорону основних прав дітей в світі і Україні. «Загальна декларація прав людини», «Декларація про права інвалідів», «Конвенція про права дитини». Головні громадянські права особистості. Особливості соціально-педагогічного та соціального захисту і соціалізації представників уразливих категорій дітей та молоді. Значення соціально-педагогічної підтримки дитячо-юнацького руху. Недоліки та суперечності соціально-правового забезпечення охорони дитинства в Україні.

Тема 12. Соціально-педагогічна підтримка дітей та молоді з особливими потребами. Педагогічні принципи і форми сприяння розвитку дітей з ускладненнями в розумовому і фізичному розвитку.

Соціальний портрет особистості з обмеженими можливостями в структурі сучасного українського суспільства. Моделі підтримки осіб з обмеженнями життєдіяльності. Соціальна інтеграція осіб із функціональними обмеженнями в історичному контексті. Деякі сучасні дефініції в контексті роботи із людьми з особливими потребами. Характеристика основних видів функціональних обмежень. Психолого-педагогічні особливості дітей з проблемами в розвитку. Особливості формування особистості дітей з інтелектуальною недостатністю. Діти з порушеннями функцій опорно-рухового апарата. Діти з розладами емоційно-вольової сфери. Діти з порушеннями поведінки. Особливості формування особистості дітей із сенсорними порушеннями. Основні напрями створення підтримуючого та безбар'єрного середовища для дітей із обмеженими можливостями в соціумі. Досвід роботи з дітьми та молодими людьми із інвалідністю за кордоном.

2. РИТОРИКА, КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ПЕДАГОГА СПЕЦІАЛЬНОЇ ШКОЛИ

Тема 1. Мистецтво мовної комунікації як органічна якість професіоналізму педагога. Професійно-педагогічна мова й мовлення – основа комунікації педагога. Сутність, функції мови й мовлення викладача. Індивідуальний стиль мовлення. Види, особливості усного мовлення вчителя. Культура мови й мовлення: сутність, ознаки. Змістовна підготовка викладача до виступу перед аудиторією. Основні функціональні стилі як основа культури мовлення. Шляхи удосконалення культури мови й мовлення вчителя.

Тема 2. Основні комунікативні ознаки культури мовлення вчителя. Ознаки культури мовлення. Нормативність та правильність мовлення. Стилистичні особливості мовлення. Дихання. Голос. Дикція. Виразність – ознака культури мовлення вчителя. Особливості структури мовлення: його ритм, мелодія, темп, наголос. Інтонування, паузи, тембр голосу вчителя.

Тема 3. Мовна й риторична майстерність педагога: основи техніки мови. Поняття техніки мовлення вчителя. Внутрішня і зовнішня техніка вчителя. Будова та функції мовного апарату. Основи мимічної та пантомимічної виразності вчителя. Основні закони педагогічної риторики. Аргументація як засіб реалізації задуму висловлення. Комунікативні бар'єри у мовленні вчителя. Риторичні прийоми подолання комунікативних бар'єрів.

3. МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Тема 1. Медична психологія як наука. Поняття медичної психології. Структура медичної психології. Практичні задачі медичної психології. Взаємозв'язок медичної психології з іншими науками. Професія медичного психолога: статус, освітні вимоги, практичні задачі. Підходи до визначення здоров'я. Види та критерії здоров'я. Біологічний, психологічний та соціальний рівні здоров'я: відсутність патологічних змін (дефектів), добре самопочуття, роль здорового. Концепція презумпції психічного здоров'я. Прояви психічної норми та патології. Модель хвороби.

Тема 2. Клінічні прояви психічної норми та патології. Принципи відмежування психологічних феноменів та психопатологічних симптомів. Діагностичні принципи-альтернативи: хвороба – особистість, нозос – патос, реакція – стан – розвиток, психотичне – непсихотичне, екзогенне – психогенне – ендогенне, дефект – одужання – хроніфікація, адаптація – дезадаптація, компенсація – декомпенсація, негативне – позитивне).

Тема 3. Поняття про «внутрішню картину хвороби». Визначення внутрішньої картини хвороби. Концепція внутрішньої картини хвороби за О. Р. Лурія. Рівні та компоненти внутрішньої картини хвороби. Фактори, що впливають на внутрішню картину хвороби. Віковий аспект. Види реакції на хворобу.

Тема 4. Типи відношення до хвороби. Класифікація типів відношення до хвороби за О. Є. Личко та І. Я. Івановим. Психодіагностика «внутрішньої картини хвороби». Принципи психокорекції паталогізуючих типів відношення

до хвороби. Роль гармонійного типу відношення до хвороби у підвищенні терапевтичності взаємовідносин «лікар-хворий». Принципи побудови індивідуального підходу до хворого.

Тема 5. Психологія хворих на захворювання внутрішніх органів та при хірургічних втручаннях. Психологія хворих на серцево-судинні захворювання (вегето-судинна дистонія, інфаркт міокарду, природжені та набуті дефекти серця), захворювання шлунково-кишкового тракту (дуоденіт та гастродуоденіт, панкреатит та холецистит, гастрит), хворих з патологією органів дихання (туберкульоз, пневмонія, бронхіт, гострі респіраторні захворювання), з захворюваннями ендокринної системи. Динаміка психічного етапу хворого у перед та післяопераційного періоду.

Тема 6. Психологія хворих з природженими дефектами органів та систем. Психологія хворих з порушенням зору. Психологія хворих з порушенням слуху. Особливості психології осіб з природженими та набутими фізичними вадами. Психологія хворих з порушеннями опорно-рухового апарату. Особливості психоемоційних станів каліцтва. Психологічні проблеми клініки косметичних дефектів.

Тема 7. Методи дослідження у медичній психології.

Експериментально-психологічне дослідження в клініці. Класифікація методів дослідження в медичній психології. Клінічне інтерв'ю. Принципи побудови експериментально-психологічного дослідження в клініці. Тактики проведення психологічного обстеження: експерименту, проєктивна, навчаюча. Етапи експериментально-психологічного дослідження. Психологічний висновок.

Методи експериментально-психологічного дослідження в клініці. Методики дослідження пізнавальних процесів. Методики дослідження емоційно-вольової, мотиваційної сфери та характерологічних особливостей особистості.

Тема 8. Медико-психологічні аспекти психопрофілактики, психокорекції, психотерапії та реабілітації. Медичне середовище як лікувальний фактор. Психологія лікувальної взаємодії. Можливості психолога у підвищенні лікувальної атмосфери медичного закладу. Роль психології у налагодженні терапевтичних стосунків у системі «лікар-хворий», «лікар-хворий-родичі хворого». Ефект плацебо у лікувальному процесі. Психологічні проблеми медперсоналу та напрямки роботи з ними.

Психотерапія, психокорекція, психопрофілактика та психологічна реабілітація у клініці соматичних та психологічних хвороб. Місце психотерапії у лікуванні соматичних, психосоматичних та нервово-психічних захворювань. Система реабілітації та роль реабілітаційної психології. Мета реабілітації. Рання психологічна допомога дітям з природженими фізичними вадами та сім'ям з неповноцінними дітьми. Професіограма лікаря загальної практики. Синдром хронічної втоми. Професійна деформація. Синдром «вигорання».

III ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

До навчальної дисципліни «**Соціальна педагогіка**»

Основна

1. Соціальна педагогіка // Навч. посібник / О.В. Безпалько, І.Д. Зверева, Т.Г. Веретенко, Н.В. Зимівець. – К.: Академвидав, 2013. – 312 с.
2. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / За заг. ред. проф. І.Д. Зверєвої. – К., Сімферополь : Універсум, 2012.

Додаткова

1. Василькова Ю.В. Социальная педагогика: курс лекций / Ю.В. Василькова, Т.А. Василькова. – М.: Академия, 2008. – 439 с.

До навчальної дисципліни «**Риторика, культура мовлення педагога спеціальної школи**»

Основна

1. Дорошенко С.І. Основи культури і техніки усного мовлення / С. І. Дорошенко. – Харків: ОВС, 2002. – 245с.
2. Переворська О.І. Культура і техніка мовлення / О.І. Переворська. – Д.: ДНУ, 2008.
3. Федорчук В.В. Основи педагогічної майстерності. – Кам'янець-Подільський: Видавець Зволейко Д., 2008. – 140 с.

Додаткова

1. Педагогічна майстерність: підр. / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін. – К.: Вища шк., 2004.
2. Сухомлинський В.О. Сто порад учителю // Вибрані твори: У 5 т. – К.: Радянська школа, 1976. – Т.2. – 420 с.

До навчальної дисципліни «**Медична психологія**»

Основна

1. Лекции по медицинской психологии / Сост. Ольхов О.Г., Соколовский О.В., Воронин И.И. – РВВ ДНУ, 2002.
2. Методичні вказівки до вивчення дисциплін «Патопсихологія» / Укладач: Аршава І.Ф., Філіпчева Г.О., Дніпропетровськ: РВВ ДНУ, 2002р. – 24 с.

Додаткова

1. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология. – М., 2004.

IV СТРУКТУРА ВАРІАНТУ ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Кожний варіант додаткового вступного випробування містить **50** тестових питань, зміст яких стає відомим вступнику лише при отриманні варіанту випробування.

Варіант складається із завдань таких форм:

- 1) Питання на обрання правильної відповіді – до кожного питання надаються чотири варіанти відповіді, з яких вступник має обрати одну, зробивши відповідну позначку.

Розподіл питань у кожному варіанті:

- за формою завдань

№ з/п	Форма завдання	Кількість одиниць у варіанті
1	Питання на обрання правильної відповіді	50
	Усього	50

- за темами навчальних дисциплін

№ з/п	Зміст питання	Кількість одиниць у варіанті
1	За темами навчальної дисципліни №1	20
2	За темами навчальної дисципліни №2	15
3	За темами навчальної дисципліни №3	15
	Усього	50

V КРИТЕРІЙ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ

Оцінка за відповідь на кожне питання варіанту додаткового вступного випробування може набувати одного з двох значень:

максимального значення кількості балів – за правильну відповідь,
мінімального значення (0 балів) – за неправильну відповідь.

Розподіл максимальної кількості балів за відповіді на завдання різної форми наведений у таблиці:

№ з/п	Форма завдання	Максимальне значення, кількість балів	Максимальна кількість балів, яка може бути набрана за виконання завдань певної форми
1	Питання на обрання правильної відповіді	2	$2 \cdot 50 = 100$
	Усього		100